GRADSKA BIBLIOTEKA
„JURAJ ŠIŽGORIĆ"
ŠIBENIK
NAUČNI ODSJEK

SVE TISKANICE
brošure, oglase, osmrtnice, visites, listovni papir i kuverte izrađujemo brzo i jeftino
„TIPOGRAFIJA" v. Hamilkar Vitaliani - ŠIBENIK (kod Sv. Ivana)

Postarina plaćena u gotovom.

NOVA TRIBUNA

Godina VII | Pretplata mjesečno D. o.— Inozem. 10 Pojedini broj Din. 1.50 Čekovni račun br. 34 159 | Petak 8 novembra 1929 | Rukopisi se ne vraćaju. Oglasi se računaju po tarifi. Plativo i utuživo u Šibeniku. | Br. 608

Moć štampe

vrlo je velika, a njen zadatak je značajan i odgovoran. Velika je njena moć ne samo po tome što ona može da nameće svoje mišljenje narodnim masama nego i po tome što iznosi činjenice pušćajući da razborita javnost o njima sama sudi. Postoji dvojaka publika koja prati pisanje štampe: jedna uzimlje sve naivno kad je štampa obojena njenim uvjerenjem, a druga je čita kritički tražeći istinu i upoređujući događaje koje je sama vidjela sa pisanjem štampe. Iako je ovih manje, ne treba zaboraviti da ih ipak ima. Prema publici kojoj je namijenjena, nije ni štampa sva jednaka, ona varira između dvije krajnosti, od kojih se jedna zove informativni list a druga revolver-žurnal. Jedna i druga štampa djeluje na publiku, na javno mišljenje, a preko toga i na pravac politike u svojoj zemlji. U tome je velika moć štampe i njena odgovornost.

A osjećanje odgovornosti je znak kulture; i gdje nje nema, tu nema ni osjećanja odgovornosti. Djelujući na mase, valjana će ih štampa odgajati u moralnom i u političkom smislu, nevaljala će ih kvariti. Valjana štampa stišavaće strasti masa, upravljaće ih zdravijem društvenom ophođenju, pozitivnom djelovanju. A pisanje nevaljale štampe, koja povlađuje raspoloženju masa. i to najčešće negativnom raspoloženju, pripremaće mase na nedjela i odobravaće ih, takva štampa postajaće intelektualni uzročnik raznih zločina.

Zato štampa spada u red poslova koji imaju velikog udjela u javnom životu, u dohvat onog područja o kojemu se mora starati država. Njena je kontrola u štampi zaista potrebna. I zato u svim državama postoje zakoni o štampi, koji su svuda strogi. Država ne smije dopustiti da štampa djeluje razorno, da demoralizira društvo. To je pravo i sveta dužnost svake države.

Vođena ovim pravom i ovom dužnošću državna vlast izlazi iz uskog okvira jedne političke stranke, stavlja se na šire gledište općih državnih interesa. Ona hoće da bude objektivna da ne bi vršeći nadzornu vlast prekoračila svoje pravo ometajući štampu u njenom pozitivnom djelovanju, koje je zaista veliko i časno, ako je pravilno shvaćeno. Zato vlast dopušta i kritiku svoga rada znajući da je kontrola i kritiku potrebna. Samo oni koji se boje od polaganja računa za svoje djelovanje i izbjegavaju sud javnog mišljenja i nastoje da ga ometaju, ne daju mu da dođe do izražaja. Ali ne uspijevaju, jer se kritika ipak čuje, u formi koja je čak gora, zato što je bez kontrole.

Da kontrola vlasti ne bi pretstavljala samovolju vladajuće partije ili pojedinca, ili da ne bi izlazila iz nesposobnosti da se ocijeni pisanje štampe i njegova namjera, napredni i moderni zakoni o štampi uvode kontrolu ove kontrole o štampi, te se odluke upravne vlasti daju u ruke suda. A sudu se daju baš zato što je on čuvar pravde i što je u tome neodvisan i od volje pojedinaca i od volje vladine partije.

Prelazeći sa ovog načelnog i općeg razmatranja ovog nadasve važnog pitanja zaustavićemo se samo malo na našim prilikama, koje su nastale za vrijeme autoritativnih režima. Nećemo sada ulaziti u pojedinosti, niti u konkretne slučajeve, nego ćemo istaći samo jednu vedru činjenicu: da je želja odgovornih faktora da dosadašnje stanje izmijene na bolje, te je ta želja ušla i u tekst sporazuma. Prema obećanjima koja su data na nadležnom mjestu, i u koja istinski vjerujemo, uskoro ćemo dobiti nov zakon o štampi, koji će u svemu biti napredan i omogućiti valjanu funkciju naše štampe. Ovo nastojanje odgovornih faktora, koji će se uskoro ostvariti, iznosimo sa zadovoljstvom i s uvjerenjem da će ono donijeti velikih koristi i štampi i javnosti a preko toga i našoj domovini.

DAN MRTVIH

Prvog novembra svake godine u kršćanskom svijetu spojen je taj nadnevak sa svetkovanjem Svih Svetih, a odmah poslije podne tog dana započinje turobno, puno suza i uzdaha, puno sjećanja i toplih molitava, svetkovanje pobožnog, tako reći, intimnog pieteta, prema našim najdražim koji se zauvijek preselište u kraljevsko nebesko, u carstvo Božje. Svi, koji taj dan posvećujemo svojim svetinjama, uvjereni smo da nas Bog i naši mili pokojnici i vide i čuju i razumiju, pa nam je taj dan, i ako je u znaku voštanica, kićenja grobova vijencima i crkvene crnine sa odjecima potresne »Dies irae«, sve nas to ne plaši ni od groba, ni od drugog svijeta ni od vječnosti, jer smo u taj dan tako blizu i Gospodu Bogu i onim našim najmilijim, koji i ako nisu ovdje s nama, jesu u onoj vječnosti: Istine, Pravice, Ljubavi i Dobrote; jesu u Bogu, u koga vjerujemo i koga poštujemo i ljubimo. I jer vjerujemo u Njega ne bojimo se naše budućе i vječne postojbine u koju ćemo svi koji zemlju gazimo, morati da otselimo — ko prije ko kasnije — ali izuzetka nema ni za koga. Utjeha je svima vjernicima ta što nas tamo čeka i sud Boga pravednika i dobra djela što ih učinismo. On će nam biti sudac! Ne strepimo pred Njim, jer je pravedan; a naša će nas djela braniti ili osuditi. Milosrđem se tješe plašivice.

To nam je utjeha, jer je to naše vjerovanje. Ako neko drukčije vjeruje, neka traži sebi i utjehu — bolju! No — kad tako tvrdo vjerujemo, onda moramo vjerovati da su i oni naši dobročinitelji koji su velika i dobra djela učinili svojem narodu, da su ih ta njihova dobra djela i obranila pred pravednim sucem — Bogom i da su oni dionici kraljestva Božjega. Radi tih, njihovih djela za dobro, blagostanje i sreću miliona njihove braće po krvi i jeziku, mi današnji baštinici i posjednici onoga što su nam oni stekli i u baštinu ostavili, a tu baštinu svojim mukotrpnim pregaranjem i žrtvama čak u krvi vlastitoj okupali, mi — ponavljam — baštinici tih dobara, danas, na Dan Mrtvih, da se njih ne sjetimo sa najdubljim poštovanjem, sa najpobožnijim pietetom harnosti, zahvalnosti i priznanja?

Jugoslovenima po mislima i djelima, Jugoslovenima koji vjeruju u Boga pravednoga i u pobjedu onoga što su izvojštili i onoga što oni moraju, jer hoće, još izvojštiti: ne treba spominjati neumrla imena blaženopokojnih heroja i mučenika, a ujedno vjernika Boga, praizvora Istine, Pravice. Ljubavi i Dobrote. Ko ljubi i poštuje Boga, taj ujedno mora da poštuje i ljubi one koji su u ime Boga svojim životom, pa i svojom smrću udarili temelje Jugoslaviji, izgradili Jugoslaviju. pa u nju uveli jednokrvnu braću, jedne nacije, triju imena, poslije hiljadugodišnjeg robovanja jednih ili drugih, ovome ili onome tuđinu.

Mislim da nam je sveta dužnost, Jugosloveni, da se u ovom svetom danu pobožno zamislimo: što bi bilo danas od nas, i Srba, i Hrvata, i Slovenaca, da nam Bog pravedni ne posla odabranike svoje iz koljena Karađorđevića? Bismo li se ponosili Balkanskim i Evropskim ratom? Da li bi se danas svi Slovenci, Hrvati i Srbi ispršavali svojom slobodom? Bi li danas opstojala naša suverena, slobodna i od Evrope cijenjena i uvažena Jugoslavija? Ko je oko sebe okupio onda — kroz četiri godine svjetskog rata — milion mladića, muževa i ljudi u godinama iz same predratne Srbije da izginu onako kao što izgiboše srpski heroji na Kosovu?

Vi ćete prije izustiti jednodušni odgovor, mnogo prije, negoli ja izgovorim ovaj upit!

Posvetimo ovaj, pun misterija, dan, u prvom redu našim Osloboditeljima i Ujediniteljima. Poletimo mišlju Oplencu. Poklonimo se Albanskoj Golgoti, kleknimo nad Plavom grobnicom! Divimo se Solunskom proboju!

Najveći broj sudionika tih slavom, herojstvom i mučeničkom aureolom okrunjenih divova, sudionici su onog vječnog carstva u koje oni vjerovahu, u mi se, danas, njihovim žrtvama razbacujemo, ne poštujući ono najuzvišenije na zemlji. a to je: sloboda, u svojoj, suverenoj, slobodnoj državi! Jesmo li onda dostojni onoga najuzvišenijeg, što nam oni svojom krvlju otkupiše?

Oprostite heroji i mučenici naši! Zaklinjem Vas Bogom, u čijem carstvu sad carujete, nemojte prokleti vaše djelo, a na propast našu!

Vječni Vam pokoj, sveti, neumrli, mučenici za slobodu našu!

Dr. M. P.

Naše more

Dne 31 oktobra širom naše domovine slavi se dan velik i važan za naš narod i za našu mladu državu. Toga dana naše je more opet, poslije tolikih vjekova robovanja, osvanulo slobodno. Mladi junaci, dižući pred 21 godinu, sa suzama radosnicama, na jarbole dotadašnje austro-ngarske ratne flote hrvatske zastave, bili su svijesni da tim svojim svetim činom ispunjavaju ideal onih miliona jugoslavenskih boraca koji su pali u mučnoj petovjekovnoj borbi za oslobođenje i ujedinjenje svih Jugoslovena.

Danas kad možda postajemo svjedoci jednog novog svjetskog pokolja moramo biti svijesni značaja našeg divnog Jadranu, koji nam zajamčuju našu bolju i veliku budućnost, jer su u svjetskoj istoriji mora bila vrlo često bliži i daljnji povod sudbonosnih sukoba i krvavih ratova.

I na našem moru, na njegovoj dugoj i razvedenoj obali zajamčena je naša bolja, naša velika budućnost. Nigdje i nikada ne bilježi historija toliko sukoba i borba koliko na Jadranu i okolo njega, na tom pragu istoka i zapada. Velika važnost i značenje našeg mora treba zato da uđe u katekizam našeg nacionalnog vjerovanja, koje nas je okupilo u jednu državu u kojoj svi mi Srbi, Hrvati i Slovenci, moramo sa jednakom ljubavi i s jednakim prijegorom da se za to more zalažemo i da svoje interese na njemu čuvamo i promičemo.

Nema žrtve koja ne bi bila dostojna slobode jednog mora, pa i mi, osobito Primorci, moramo svu našu vanjsku, unutarnju, ekonomsku i kulturnu politiku uputiti samo moru i za more. Jadran je za Jugoslavene bio kroz njihovu vjekovnu borbu uvijek simbol slobode, a sada kad je ta sloboda postala nepovrijediva stvarnost dužni smo da, ne zaboravljajući nacionalni značaj, upoznamo i onu neiscrpivu riznicu ekonomskog i kulturnog blaga koje nam naš plavi Jadran pruža.

U ovim teškim trenutcima, kad sve male države žele da neutralnošću sačuvaju krvavo stečenu slobodu, moramo i mi biti svijesni da su glavne snage i sudbina Jugoslavije u slobodnom Jadranu, te da, nepokolebljivo čuvajući naš najveći ponos, i našu najveću diku, ostanemo dosljedni zavjetu Neumrlog Kralja: »DALMATINCI, BUDITE OD SADA KAO I DO SADA VJERNI ČUVARI NAŠEG MORA!«

Nj. Vel. Kraljica Marija

u pratnji Nj. Kr. Vis. Kneginje Olge prisustvovala je posveti kamena temeljca Đačke trpeze u Beogradu, koje je obavio Nj. Sv. Patrijarh Gavrilo u prisutnosti predstavnika vojnih, upravnih i socijalnih ustanova.

širite N. TRIBUNU

Izjava g. dra Šuteja

Ministar financija g. dr. Juraj Sutej, prilikom svog boravka u Zagrebu, dao je novinarima jednu izjavu, u kojoj je među ostalim rekao:

— Pa porezi će se plaćati. Drukčije ne može ni biti. Svi poreski obveznici treba da plaćaju poreze, jer bez poreza ne može biti ni države pa ni Banovine Hrvatske. Kada se ne bi uredno plaćali porezi, time bi se samo otežavao život i države i Banovine Hrvatske. To je tako razumljiva stvar da o tome uopće i ne treba pitati ministra financija. To zna svaki razborit čovjek.

Dalje je g. ministar nastavio:

— Mislim to, da ne smije biti pošteđen niko ko ne radi pošteno. Niko se svojim nepoštenim radom ne može zaklanjati ni za kakvu stranku. Ne može, dakle, nikoga izvinjavati u njegovoj eventualnoj nekorektnosti, ako je glasao za HSS. U svakom ministarstvu potrebno je poštenje i korektnost a naročito je potrebno u Ministarstvu financija. Nema te intervencije koja bi kod mene pomogla da se zabašuri bilo kakva nekorektnost ili da se preko nje pređe.

Ukidanje javnih bilježnika u Hrvatskoj

Kako javlja zagrebačka štampa, u odjeljenju za pravosuđe pri banskoj vlasti u Zagrebu već su izradili uredbu o ukidanju javnih bilježnika u banovini Hrvatskoj. Glavni dio poslova javnih notara biće prenesen na sudove. Sa ukidanjem javnih bilježnika u Hrvatskoj, izvršena je jedna od programatskih tačaka HSS, koja je svojim seljačkim pristašama obećala tu odredbu, jer da su notari nepotrebni pošto većinu njihovih poslova moraju otpravljati sudovi besplatno.

Ban banovine Hrvatske dr. Ivan Šubašić

posjetiće skorih dana Dalmaciju radi inspiciranja javnih radova i radi upoznavanja narodnih potreba.

Balkanska neutralnost

Balkan, toliko puta označivan »ognjištem nemira i leglom svakovrsnih pustolovina«, ostao si je dosljedan u svojoj devizi »Balkan balkanskim narodima« i poslije svjetskog rata krenuo je putem sređivanja na svakom području, dakle putem napretka i političke stvarnosti. Spoznaja, da tuđe treba poštivati, a svoje čuvati, odredila je već unaprijed držanje balkanskih država u sadašnjem ratu. One su izabrale onaj put, koji je najbolji, naime put neutralnosti, pa zato ni nemaju druge želje, nego da ostanu sasvim pošteđene od svakog ratnog zapletaja, kako bi i u tim teškim časovima svu svoju snagu mogle posvetiti svojoj unutrašnjoj izgradnji i sređivanju. Političke i diplomatske pripreme, koje su neke sile već odavna vršile, nisu zaista bile male. One su dosegle svoj vrhunac onda, kad je Engleska čitavom nizu država ponudila svoje garancije, koje su trebale zajamčiti bezodvlačnu englesku pomoć u slučaju bilo kakvog napadaja na te države. Pri tom se u Londonu pretpostavljalo, da bi u slučaju prihvata tih garancija, makar one ostale i jednostrane, bila postignuta dovoljna povezanost s odnosnim državama. S tim u vezi od velikog je značenja i misija generala Weyganda, makar da ga je ona predbježno odvela na bliski Istok.

Ali što su se prilike dalje razvijale, jugoistočnim je državama postajalo sve jasnije, za čim zapravo ide ta politička akcija zapadnih demokracija i kuda bi ih ona uopće dovela. Na Balkanu je zato sve više i više počelo prevladivati osvjedočenje, da se kod sadaš. događaja radi jedino o tome, da se ondje konačno već jednom sredi i stabiliziraju prilike, da se dakle ne radi o nečemu što bi ih se izravno ticalo ili ih možda ošteđivalo, nego naprotiv o nečemu, što neizravno ide i u njihovu korist, budući da će konačno smirenje Evrope uroditi i za njih blagoslovom trajnog mira, i kojem će nesmetano moći svim silama raditi na svom gospodarskom i kulturnom podizanju.

Balkanske države uspostavile su s Njemačkom svoje uvjetovane odnose. Na taj je način uspostavljen već i stanovit stupanj uzajamne solidarnosti u toliko, što je stvarno već odavna provodi prirodna razmjena mnogih dobara među zemljama, koje pripadaju istom gospodarskom prostoru i što se tako pripadnost jednoj »gospodarskoj zajednici« danas već može označiti osnovnim načelom u politici svih tih izravno zainteresiranih država. Baš sam stvarni uspjeh, kojim se odlikuje taj razvoj, najbolji je potstrek za intenzivno nastavljanje rada u tom pravcu, a to tim više, što se ovdje radi o produbljivanju odnosa, koji su u svakom pogledu sasvim prirodni i korisni po sve strane i ujedno u svakom pogledu u skladu s neutralnošću balkanskih država.

Polazeći s tog stanovišta svaka promjena tih odnosa, koji zajamčuju uspjeh i korist po sve strane, ne bi bila ni u interesu samog Balkana ni Njemačke, koja po svim izgledima nema nikakvih daljnjih političkih interesa na evropskom Jugoistoku. I same jugoistočne države znadu međutim sasvim ispravno ocijeniti svoju korist i one će se zacijelo čuvati da svoje interese žrtvuju za volju bilo koje sile ili za volju njenih ciljeva, s kojima one nemaju baš ništa zajedničkog. Još je odviše svjež primjer Poljske. Kao što se evropski Sjever već duže vremena znao držati po strani svakog evropskog sukoba, tako ima danas i evropski Jugoistok najbolje mogućnosti, da se na jednak način sklone s puta sadašnjem ratnom sukobu. Svi balkanski, u prošlosti toliko puta teško iskušavani narodi žele potpuni mir, koji se zasniva na punoj i u svakom pogledu i prema svima ispravnoj neutralnosti.

Uspjeh naše privrede

Ministar trgovine i industrije dr. Ivan Andres primio je ovih dana prestavnike domaće stampe, te im među ostalim izjavio:

Mjesec oktobar bio je ispunjen trgovinskim pregovorima s raznim zemljama. Za samih deset dana, od 14 do 24 oktobra potpisano je pet trgovinskih aranžmana, od kojih su neki od bitne važnosti za daljnji razvoj čitave naše vanjske trgovine. Tako je novi trgovinski sporazum s Njemačkom zaključen 16 oktobra, s Grčkom 18, sa Švicarskom 21, a s Italijom 24 oktobra. S Bugarskom smo u to vrijeme postavili osnove za privrednu saradnju u izvjesnim pitanjima. U isto vrijeme pripremili smo pregovore, koje ćemo uskoro početi s Rumunjskom, Madžarskom i Francuskom.

S ovim nastojanjem mnogo je pomognuto našoj vanjsk. trgovini, kojoj je, po izjavi g. Ministra, prijetilo da u augustu padne u tešku krizu.

Kroz novine

Zagrebačke »NOVOSTI« od 28 X donose izjavu pretsjednika SDS i ministra g. dr. Srđana Budisavljevića, koji je između ostalog rekao:

Krajnje je vrijeme da u našem političkom partijskom životu iščezne duh netrpeljivosti i neprijateljstava. Svaka partija treba da vjeruje da i druga partija želi dobro zemlji i narodu. Razlike između pa tija leže u programu i načinu izvođenja programa. Svaka partija smatra svoj program dobrim i korisnim za opću stvar, i zato se bori za njegovo ostvarenje. Ova borba dovodi je u sukob sa drugim partijama. Sama ta borba treba da bude plemenita utakmica ideja, a nikako i nikada nesmije da se pretvori u neprijateljstvo i poprimi surove forme.

Na posljednje pitanje novinara:

— Kako se odnosite prema javnoj štampi? — odgovorio je dr. Budisavljević:

— Moj je odgovor na ovo kratak i jasan: Ja sam pristaša istinske i prave demokracije. A ne može biti demokratske vladavine u zemlji bez slobode štampe. Iz ovog mog gledišta izvire i moj stav prema javnoj štampi.

*

»POLITIKA« javlja: Posljednjih dana u javnosti, naročito hrvatskoj, govori se o izborima za Hrvatski sabor. Tvrdi se da je projekat izbornog zakona za Hrvatski sabor već gotov i da ga je lično radio g. dr. Maček. Napominje se da ništa ne smeta da se što prije raspišu izbori za Hrvatski sabor, u toliko prije što oni nisu u vezi sa izborima za Nar. skupštinu.

Međutim, s druge strane moglo se čuti mišljenje, da pretstavnike naroda u razna pretstavnička tijela treba birati po jednom logičnom redu. Smatra se da je potrebno prvo izvršiti opće izbore, za Narodnu skupštinu i da zbog toga vlada treba da forsira donošenje zakona o izboru narodnih poslanika. Taj zakon treba da zagarantuje slobodu i pravilnost izbora. Takav izborni red treba da omogući svima strankama iz naroda da budu zastupljene u Narodnoj skupštini. Izbore za Narodnu skupštinu treba sprovesti prije izbora za Hrvatski sabor — ističe se u političkim krugovima — zbog toga što Narodna skupština ima da rješava mnoga politička pitanja općeg značaja.

*

»SOKOLSKI GLASNIK« donosi ovu zanimljivu vijest:

Agencija Avala je objavila intervju što ga je generalni sekr. HSS dr. J. Krnjević dao Agenciji Havas, a u kome govori o sređivanju prilika u Banovini Hrvatskoj. Izjava završava:

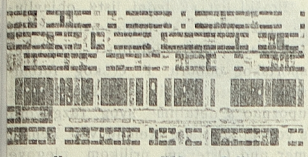
»S obzirom na značaj Hrvatske u okviru Jugoslavije, tim samim vidjećemo tada Jugoslaviju obnovljenu i snažniju to jes novu i jaču Jugoslaviju«.

Šteta zaista, što ove lijepe riječi g. dr. Krnjevića nije mogla da čita i hrvatska javnost, jer su „Obzor", »Hrv. Straža« i »Hrv. Dnevnik« baš te završne riječi ovog uglednog prvaka - brisali!

„Slawische Rundschau" o romantizmu u slovenskim literaturama

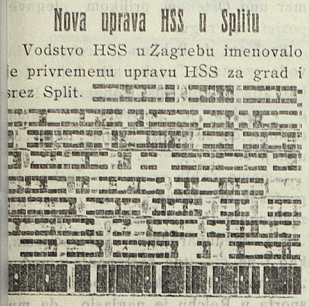
»Slawische Rundschau«, koji počevši od ovog godišta izlaži u redakciji Slovenskog Instituta u Pragu, izdao je svoju dvostruku svesku 3—4 kao zbornik, posvećen romantizmu u slovenskim literaturama. Zbornik je prvobitno projektiran kao prilog radu III međunarodnog kongresa slovenskih filologa, koji se trebao održati u septembru ove godine u Beogradu, ali je bio odložen. Literarno-istorijska sekcija je među ostalim postavila pitanje individualnosti slovenskog romantizma. Redakcija je izabrala to pitanje jer je ta tema pogodnija nego druge da izazove interesovanje i u neslovenskom svijetu. Romantizam je možda posljednja duhovna struja, koja je zahvatila čitavu Evropu. U toj eri su literature pojedinih naroda stajale u življoj međusobnoj vezi i naročito su literature slovenskih naroda istupile na punu svjetlost evropskog duhovnog života. Redakcija je pošla sa stanovišta, da će se pitanje, koje je postavio kongres, najprije riješiti putem partikularnih pokusa karakteristike pojedinih literatura i objavljuje monografske studije o romantizmu kod Srba i Hrvata, Slovenaca, Bugara, Rusa, Ukrajinaca, Poljaka, Slovaka i Čeha. a u uvodnom članku od profesora J. Horáka nacrt ocjene prinosa slovenskih naroda svjetskoj literaturi. Niz članaka je otvoren radom J. Heidenreicha o romatizmu kod Srba i Hrvata. Autor članka pokušava da zavede novu periodizaciju i razlikuje tri ere: rani romantizam (otprilike od 1810 do 1830), vrhunac romantizma (1830-1848) i kasni romantizam (posle 1848 do šesdesetih godina). Stvarni romantizam počinje buđenjem interesa za narodni jezik i narodne pjesme, koji je izazvan radom nekolicine preteča. Na prvom mjestu stoji Vuk Stefanović Karadžić, pored njega Ljudevit Gaj i kao pjesnik Sima Milutinović Sarajlija. Vrhunac romantizma je karakteriziran imenima: Petar Petrović Njegoš, Ivan Mažuranić, Stanko Vraz i Brako Radičević. Nasuprot tome se treća era ispoljava kao doba stvaranja epigona, nekojih dakako beznačajnih. Razvitak slovenačkog romantizma je opisao Fran Petre, koji se oslanja na rezultate istraživanja svog učitelja profesora F. Kidriča. Centralna figura je France Prešeren, koji dakako donekle ispada iz okvira tipa romantičkog pjesnika. U bugarskoj literaturi profesor J. Pàta nalazi sve elemente evropskog romantizma, ali glavna karakteristična crta mu je revolucionarno raspoloženje, revolucionarni duh borbe za oslobođenje, koja određuje osnovan ton književnog stvaranja od Boteva i Karavelova preko Rakovskog i Vazova sve do Javorova. Dalje članke su napisali A. L. Bem (o ruskoj literaturi), M. Rudniskij (o ukrajinskoj literaturi), V. F. Krejči (o poljskoj literaturi), M. Pišút (o slovačkoj literaturi) i Arne Novák (o češkoj literaturi). Uglavnom možemo reći, da zbornik zaslužuje pažnju evropske obrazovane čitalačke publike. Iako ne iscrpljuje bogati materijal, na pristupačan način pruža inicijativnu pouku o značajnom djelu slovenskih naroda u oblasti duhovnog života evropske prošlosti i time o temeljima sadašnjosti i besumnje i budućnosti.

SPLIT

Nova uprava HSS u Splitu

Vodstvo HSS u Zagrebu imenovalo je privremenu upravu HSS za grad i srez Split.

Direktor srednje tehničke škole na otsustvu

Direktor srednje tehničke škole ing. Vorih Matković nastupio je šestnedjeljno otsustvo. Zamjenjuje ga ing. Chiebov. Ranije kao nastavnik, a potom kao direktor ing. g. Matković podigao je srednju tehničku školu u Splitu na veoma visoki nivo, tako da može stajati uporedo sa najstarijim školama iste vrsti u Evropi. I kao nastavnik i kao starešina imao je odlične kvalitete.

G. Ante Mastrović preselio u Beograd

Pretsjednik banovinskog odbora RZ za bivšu Primorsku banovinu g. Ante Mastrović, min. na r. preselio se iz Splita u Beograd. G. Mastrović ušao je u upravu fabrika šećera na Šukarici.

Promet u splitskoj luci naglo opada

U posljednje vrijeme promet u splitskoj luci počeo je naglo opadati. Pored svjetske situacije tome su krive prilike u samoj luci. Javna skladišta, u koja je utrošeno preko 12 miliona dinara još uvijek ne ispunjavaju svu ulogu koja se očekivala. Ni poslije tri godine nije riješeno pitanje upravitelja skladišta, dok se administracija radi čisto u birokratskom duhu. A što je najgore i tu glavnu ulogu igra partizanstvo. Lučki radnici svako toliko traže izmjenu kolektivnog ugovora i u tome se služe štrajkom, čime dovode u teškoće trgovce i nepredviđene troškove. Zbog toga roba iz unutrašnjosti, namjenjena za izvoz počela je da skreće u druge luke, gdje su sređenije prilike.

Dužnost koju treba izvršiti

Svim vanjskim pretplatnicima priložili smo čekov. uplatnice i više puta smo ih upozoravali da ćemo ako nam ne dostave bar saldo starog duga, morati prekinuti šiljanjem lista i tražiti uplatu drugim sredstvom.

Iako su se mnogi uviđavniji rado odazvali i podmirili dug, ipak je nažalost ostalo lijepi broj takovih koji su rado primali list a duguju pretplatu za mnogo mjeseci, pa ih ovim upozoravamo i molimo da nas ne prisile da se poslužimo drugim sredstvom, što bi ih mogli dovesti do teških neugodnosti i nepotrebnih troškova.

Svakome su poznate teškoće današnjeg doba kao i da se naš list održava samo pomoću svojih vjernih pretplatnika pa je jasno da bi ovaj način ubrzo doveo do potpune obustave izdavanja ovog jedinog nacionalnog lista koji radi nemarnosti pretplatnika došao je u vrlo neugodnom položaju. Po zadnji put molimo svoje dužnike da ček koji smo priložili ispuni, ako ne žele da čine i dalje nama i sebi velike smetnje i neugodnosti.

Kandidacija g. dra N. Subotića za senatora

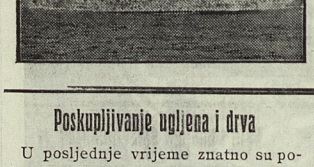
Na čitavom Primorju primljena je veoma simpatično kandidacija g. dra Nike Subotića, bivšeg ministra, za senatora. Nesumnjivo g. dr. N. Subotić uživa nepodjeljene simpatije Srba na Primorju, a isto tako uživa veliki ugled i poštovanje u svim hrvatskim krugovima, jer je u svom političkom radu uvijek umio da pogodi pravu mjeru.

Šibenska javna skladišta

Šibenik iako prirodan centar Sjev. Dalmacije, a s time i jedna od naših najvećih trgovačkih luka uza sve nastojanje nije nikad dobio toliko potrebna javna i tranzitna skladišta.

Tek je sada, pretstavka povjerenika gradske općine g. D. Vidovića, potpomognuta od narodn. zastupnika g. D. Škarice, našla odjeka kod nadležnih, te je ministar finansija g. dr. Šutej odobrio da se uporedo sa uređivanjem operativne obale u uvali Dobrika počne sa izgrađivanjem i potrebnih stupova za carinska skladišta. Sredstva za ovaj početni posao doći će zajmom od Državne Hipotekarne banke, koji će se opet isplatiti prihodima od kaldrmarine koje Šibenik daje u kaldrmarinski fond. Poslije toga pristupiće se izgradnji samih skladišta i to u tri etape, svaka sa troškom od po 2 miliona dinara. Već u prvoj etapi skladišta bi mogla da prime oko 7000 vagona robe i 130 vagona vina.

Tako će po svim izgledima, i Šibenik uskoro dobiti ovu važnu privrednu ustanovu bez koje se ne može zamisliti jedna važna trgovačka luka.

„ADRIATICA"
S. A. DI NAVIGAZIONE - VENEZIA

m. l. F.sco MOROSINI. — Luksusna brza pruga Venezia-Trieste-Dalmacija. Savršena udobnost, finoća posluge, brzina prevoza.
m. l. tipa »BRIONI« i »Città di Bari.« Udobna turistička putovanja po Jadranu. — Specijalne jeftine cijene.
Agencije u svim glavnim lukama.
Zastupstvo za Šibenik: Tvrtka Giovanni CALEB

Poskupljivanje ugljena i drva

U posljednje vrijeme znatno su poskočile cijene ugljenu i drvima za gorivo. Dok se lani plaćalo ugljen iz naših rudnika po 35 dinara za 100 kg., sada se plaća 50 dinara, t. j. 30 posto skuplje. Isto tako poskupila su i drva za više od 25 posto. Ovo poskupljivanje ogrijeva nije opravdano ničim, pa bi vlasti trebale da na vrijeme interveniraju i postupe po zakonu, pošto i ogrijev spada u važne artikle za život.

Premještaj šefa poreske vlasti

Dugogodišnji šef poreske vlasti u Splitu g. Drndić premješten je u Banja Luku. G. Drndić ostavlja u Splitu najljepšu uspomenu, jer je svojim radom umio da stekne simpatije građanstva bez razlike na partijske boje.

„TVOKAPS"
Tvorničko skladište kapa i šešira na veljko i na malo. — SPLIT (Filijala Šibenik)

ŠIBENIK

Slava naše ratne mornarice

U Mandalini, u mornarskoj komandi. proslavljen je vrlo svečano dan, kada je pred 21 godinu na svim ratnim brodovima po prvi put izvješena naša zastava. U jutro u 10 sati počeo je vjerski obred slave, koji su obavili katolički svećenik Don D. Rodin, pravoslavni paroh prota g. Krstanović i jedan muslimanski hodža. Nakon obreda, kapetan bojnog broda g. S. Tomić održao je vojnicima patriotski govor.

Slavi su prisustvovali predstavnici duhovnih, vojnih i civilnih vlasti. Među ostalima prisustvovao je i preuzv. biskup dr. J. Mileta.

Poslije podne priređeno je vojničko veselje sa biranim programom, a na večer na brodu »Krka« bilo je priređeno za uzvanike velika zabava sa plesom.

Odbrana napada iz zraka

Gradski odbor za odbranu napada iz zraka priredio je u nedjelju, uz saradnju sa mjesnim vojnim vlastima i organizacijom Crvenog krsta, vježbe za odbranu civilnog stanovništva. Moramo da priznamo da je ovaj posljednji napad bio vrlo dobro organiziran. Ali ipak da upozorayamo građanstvo da prilikom danjih i noćnih napada, koji će se ovih dana još izvršiti, pokaže malo više razumjevanja i ozbiljnosti, kako nebi svojim nepokoravanjem izdanim propisima onemogućili pravilno funkcionisanje organizovanog napada i odbrane.

ING. I. BATO profesor, postavljen je za ravnatelja na mjesnoj trgovačkoj akademiji.

FRANE ČIČMIR VESTIČ premješten je sa upravnog redarstva u Splitu na predstojništvo gradskog redarstva u Šibeniku.

ODLUKOM povjerenika graske općine otpušteni su općinski službenici: F. Labura, N. Juričić i J. Peran.

TEČAJEVI ITALIJANSKOG JEZIKA, koje priređuje Udruženje Lega Culturale Italiana, započeće u ponedjeljak 6 ov. mj. Sve potanje obavjesti dobivaju se u školi (ul. Kr. Tomislava 95) od 9—20 s.

»SV. CECILIJA« crkveno pjevačko društvo pjevalo je u srijedu na blagdan „Svih Svetih" molitve i tužaljke na groblju Sv. Ane.

Brige Engleske za brodsku tonažu

Novo ministarstvo za pomorski saobraćaj

Prije nekoliko dana je u Engleskoj snovano novo ministarstvo za pomorski saobraćaj, koji je dosada stajao pod ministarstvom trgovine (Board of Trade). Engleska je time učinila dalji korak na putu prilagođivanja morske zakonodavstva novim prilikama. Zadatak novog ministarstva će biti koordinacija pretenzija raznih ureda u interesu privrede što se tiče brodske tonaže, dalje dodjeljivanje prostora na brodovima prema hitnosti i dopuštanje brodskog prostora gradnjom novih brodova, uzimanjem u zakup stranih brodova itd.

Od 1914 godine se engleski udio u svjetskoj tonaži jako smanjio i iznosi bez engleskih kolonija i dominiona oko 26 posto prema 39 posto 1914 godine. I apsolutna tonaža, koja iznosi 17,78 miliona brutto-tona, manja je nego 1914 godine, kad je Engleska imala na raspoloženju 19,26 miliona registrovanih tona brodskog prostora. Manji je danas i broj engleskih trgovačkih brodova. Ali za engleski ratni uvoz je najnepovoljniji fakat, što je od 1914 godine jako opao i broj oceanskih brodova. Za oceanski saobraćaj ima Engleska prema njezinim podacima na raspoloženju samo 12 miliona registriranih tona. Kolonije i dominioni ne mogu svojim brodskim prostorom ispomoći izdašno, jer brodove trebaju za svoj regionalni saobraćaj. Gornje cifre o tonaži nisu međutim stvarne već zato, jer je Engleska s obzirom na to, da je od 15 septembra potopljeno 199.000 bruto tona brodskog prostora, bila primorana da ponovo zavede sistem konvoja, čime se prema iskustvima iz svjetskog rata efikasnost trgovačke flote smanjuje za neku trećinu. To znači da se britanska teretna tonaža smanjila otprilike na 8 miliona tona. Pošto je nezavisnost Engleske od uvoza danas još veća nego 1914 god. razumljivo je što joj nabavka brodskog prostora zadaje brige.

Novo englesko ministarstvo pomorskog saobraćaja će zavesti kvote brodskog prostora za pojedine vrste importne robe i ujedno će utvrditi i prevozne takse. Očekuje se da će i brodovi dominiona biti potčinjeni tom novom ministarstvu kao najvišem brodarskom uredu britanske Imperije. Osim toga bi Engleska pozdravila kad bi to ministarstvo vršilo kontrolu i nad francuskom trgovačkom flotom. Prema iskustvima iz svjetskog rata možemo sa sigurnosti očekivati. da će novo ministarstvo uraditi sve da ua raspoloženje dobije što je moguće veći broj brodova neutralnih država i da nad njima vrši kontrolu. Pitanje je da li će taj plan uspjeti, jer neutralne flote imaju prvo veće mogućnosti uzajamnih veza i drugo danas je mnogo veća opasnost od veza s ratujućim državama. Novo ministarstvo će prije svega pomagati gradnju novih teretnih brodova. Država će gradnju brodova i dalje subvencionirati, dok su obustavljene sve ostale potpore saobraćaja na vodi. Ali ni u Engleskoj ne polažu velike nade u rad novog ministarstva, jer se još nije zaboravilo na rad sličnog ministarstva, koje je osnovano 1916 god. i koje je paraliziralo vaskoliku privatnu energiju i potpuno birokratiziralo engleski pomorski saobraćaj.

KNIN

ODLAZAK KOMANDANTA KNINSKOG VOJNOG OKRUGA

U nedjelju 29 o, mj. ostavio je Knin komandant ovog vojnog okruga, pukovnik g. M. Stojanović. Svojim dugogodišnjim boravkom u Kninu stekao je poštovanje i ljubav u Kninu i u njegovoj okolici svojom susretljivošću, otvorenošću i taktičnim ophođenjem prema svakome bez obzira na stalež i narodnost. U subotu su mu gg. oficiri priredili oproštajnu drugarsku večer u prepunoj dvorani Grand Hotela, a sutradan pri njegovu odlasku, građanstvo ga je pozdravilo na stanici i ispratilo sa simpatičnim i toplim poklicima njemu i njegovoj gospođi kojoj je predan lijep buket svježeg cvijeća. Ovo mjesto i okolica zadržaće u dobroj uspomeni ličnost g. pukovnika M. Stojanovića, kao što i on neće zaboraviti svoj dugi boravak među mještanima koji su ga voljeli i poštovali. I ovo je dokaz koliko naš svijet voli i poštuje našu dičnu, jugoslavensku vojsku, a osobito njene odlične starješine i pretstavnike naše junačke i narodne vojske.

—:—

Sve građane ove varoši — bez razlike — neugodno se je dojmila vijest da nam odlazi na Udbinu dosadašnji sreski ljekar u Kninu g. dr. M. Krsmanović rodom Beograđanin. Kroz ovu godinu dana što je ovdje, on je stekao ljubav i poštovanje radi svoje liječničke spreme, radi svoje neograničene požrtvovnosti u vršenju dužnosti prema bolesnicima kojima je, u dosta slučajeva, spasio život. Njegova, prirođena mu skromnost i dobrota, osobito njegova očinska i bratska nježnost, njegova pripravnost da na poziv pješači, po noći i ružnu vremenu, po desetak kilometara, postala je u Kninu i okolici proverbijalna. Njegova stručna, a ujedno popularna, svakome jasna predavanja u tečajevima za dobrovoljne bolničarke najbolji su dokaz njegove spreme i zanosa za uzvišeno ali teško zvanje liječnika, a ujedno i dobrotvora, kad je liječnik i još nešto više nego liječnik, kad je otac i majka, kad je uzgojitelj i — tako reći — melem duši i tijelu. Žalimo njegov odlazak.

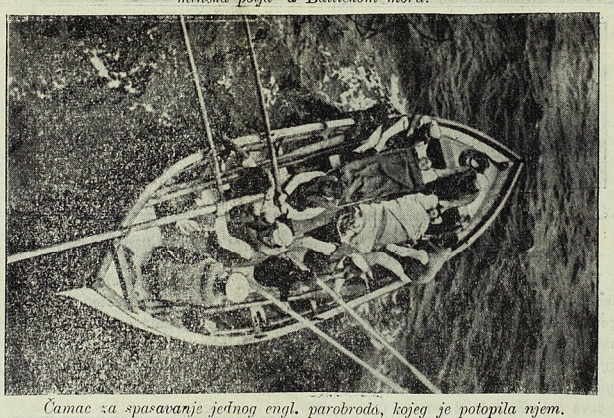
ZLATARIJA
G. B. VALLE - SPLIT
VLASTITA RADIONA — UTEMELJENA 1822

Sovjetska delegacija stigla je u Berlin. S lijeva na desno: njemački general Seiffert, sovjetski general Savčenko, vođa delegacije komesar Tewosjan (sa brkovima) i sovjetski poslanik u Berlinu Škvarcev.

Njemački minopolagač vodi američki parobrod »Mormachwak« kroz minska polja u Baltičkom moru.

Čamac za spasavanje jednog engl. parobroda, kojeg je potopila njem. podmornica, prevaža dva ranjena člana posade.

AUTONOMIJA ČEŠKOG SPORTA

Praški list »Poledni list« objavljuje razgovore s profesorom dr. Pelikanom, pretsednikom češkog Svesportskog odbora i češkog futbalskog zaveza, koji je češku javnost upoznao s detaljima svog razgovora s vođom sporta u Reichu von Tcham mer und Ostenom, prilikom njegove posjete u Pragu.

Profosor dr Pelikan je rekao, da vođa sporta u Reichu nije krio dobar utisak, koji nosi sobom iz Praga i ujedno je potvrdio da nema razloga da se nešto menja na autonomiji češkog sporta.

„Imamo dakle pravo — rekao je profesor dr. Pelikàn — na direktno zastupanje Češke i Moravske u pojedinim međunarodnim federacijama, kao i na direktno zaštupanje u međunarodnom olimpijskom odboru. Vođa sporta u Reichu je naglasio, da mu je jako stalo do toga da se i u sadašnjim vremenima vrši sport i to koliko je moguće u uobičajenim razmjerima i na normalan način. Zbog toga se slaže s time da se nastave međunarodni odnosi s neutralnim državama, a u prvom redu da se održavaju najživlje veze između Sportista Protektorata i Reicha. I to ne samo u futbalu, nego i u svima sportovima.

TRAŽI SE NAUČNIK
za organizovanu grafičku struku sa 4 razreda gimnazije ili gradjanske škole i završnim ispitom.
Obratiti se »Tipografiji« v. Vitaliani.

Primorska Centrala proizvođačkih i potrošnih zadruga
Mjesna zadruga za poljopr. kredit
Transportno-konzumna zadruga
Proizvođačko-potrošna zadruga
SPLIT

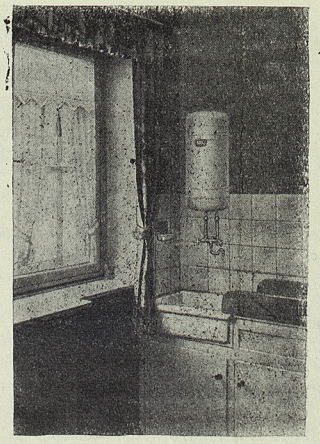
Trgovina mode „a la ville de Paris"
Jakša Žuljević - Split
Specijalna prodaja muške pom. robe

BRIJAČNICA Karlo Breuer I - Šibenik
Zastupnik: Bruno Kapeli
Solidna i brza posluga

Rezervoari tople vode za male stanove

Siromašniji svijet u malim stanovima uvijek je bio željan tople vode, ali je mrzio grijanje u glomaznim posudama na peći. Dapače ima mnogo kuća, u kojima postoji vodovod shladnom vodom, ali uslijed pomanjkanja centralnog grijanja nema ni tople vode na svakovremeno raspolaganje. U ovim teškim brigama napose domaćica priskočila je u pomoć elektrotehnika. Nakon dugogodišnjeg isprobavanja iznijela je ona na tržište male rezervoare za toplu vodu, koji se danas svuda već rabe u velikoj mjeri. Ta jeftina i korisna naprava podesna je naročito za manje stanove.

Takvi rezervoar tople vode vrlo lijepog izgleda smješta se iznad umivaonika po kupaonama ili iznad stolova u kuhinjama, gdje se običava prati sudje. On se ukopča na električnu struju, koja vodu zagrijava do 65° topline, a zatim se automatski iskopčava. Da bi se jedna litra vode zagrijala do 85° topline iznosi potrošak struje 100 posto, ali kako se voda u te svrhe zagrijava samo do 65° to potrošak struje ne premašuje 70°. Ta je temperatura posve dovoljna za dnevnu uporabu.

Poduzeće AEG izradilo je nekoliko vrsta ovih ekonomičnih rezervoara tople vode, koji se mogu dobiti prema stambenim potrebama, prilikama i želji kupca, jer ima rezervoara, koji sadržaju 5 litara tople vode i takvi su podesni za stanove od 2-3 sobe i kuhinje. Potrebno je svega 15 minuta zagrijavanja električnom strujom, da bi se ta količina vode zagrijala do 60-65° topline. Za veće stanove rabi se rezervoar od 10 litara, koji treba svega 20 minuta za zagrijavanje te količine vode na istu toplinu. Međutim postoje i veći rezervoari, već prema potrebi.

Rad oko posluživanja takvih rezervoara veoma je jednostavan i dovoljno je samo pustiti hladnu vodu, pa će automatski prekidač odmah zatvoriti daljnji pristup vode, čim je rezervoar pun. Isto se tako automatski iskopčava struja, čim je toplina vode dosegla određeni stupanj. Ako se provodi ekonomično kućanstvo i želi uštedjeti koli nepotreban izdatak za prekomjerno loženje peći, toli i potrošak vode, onda je najbolje nabaviti jednu takvu AEG spravicu u potrebnoj veličini, koja svakoj domaćici omogućuje nadzor nad potroškom vode i struje, a osim toga je stavlja u ugodan položaj, da joj svakovremeno stoji na raspoloženje topla voda, koju se u svakom kućanstvu treba svakog trenutka i u velikoj mjeri. Ti spretni mali rezervoari načinjeni su iz porculana i oni su daleko bolji od metalnih već i zato, što se u njima ne stvara kamenac, a i inače su higjeničniji u svakom pogledu.

Tisak i vlasnik: „TIPOGRAFIJA" štamparsko novinsko knjižarski zavod, za tiskaru i uredništvo odgovara: direktor Hamilkar Vitaliani, Sibenik